

Довгань Ю. В.

заступник проректора з науково-педагогічної,
післядипломної освіти та дорадництва

Амонс С. Е.

к.с.-г.н., доцент кафедри організації агробізнесу
Вінницький національний аграрний університет

ПОДОЛАННЯ СПРОТИВУ СТВОРЕННЮ ТА ВПРОВАДЖЕННЮ ІННОВАЦІЙ ЧЕРЕЗ ДІЯЛЬНІСТЬ СЛУЖБ СИСТЕМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ДОРАДНИЦТВА

Розглянуто проблему спротиву створенню та впровадженню інновацій в аграрному секторі економіки та методи її вирішення за допомогою діяльності сільськогосподарських дорадчих служб.

***Ключові слова:** сільськогосподарське дорадництво, інновації в АПК, інноваційні бар'єри, методи консультування.*

Вступ. Підвищення ефективності діяльності господарюючих суб'єктів аграрного сектору економіки прямо залежить від успішності створення впровадження в галузі інноваційних рішень: перегляд існуючих методів управління ресурсами, розвиток маркетингу, впровадження новітніх технологій виробництва продукції тощо.

Постановка проблеми. Створення та впровадження інновацій в організаціях будь-якої сфери людської діяльності супроводжуються необхідністю проведення певних змін, що майже завжди викликає опір цих організацій, їх керівників та персоналу. Будь-які зміни традиційних методів чи підходів до роботи створюють спротив у людей. Природа такого спротиву має, в основному, соціально-психологічне підґрунтя. Подолання існуючих інноваційних бар'єрів є важливою передумовою поширення інновацій і, відповідно, підвищення економічної ефективності діяльності господарюючих суб'єктів.

Аналіз основних досліджень та публікацій.

Дослідженню проблеми розвитку сільськогосподарського дорадництва присвячені праці багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених, серед яких: М.Ф. Безкровний, О.М. Бородіна, А.І. Бучацький, О.А. Галич, Т.П. Кальна-Дубінюк, М.Ф. Кропивко, М.І. Лобанов, В.В. Самсонова, Р.М. Шмідт, А. Ван ден Бан, В.М. Кошелєв та інших.

Проблема активізації інноваційної діяльності та підвищення її ефективності в аграрній сфері є надзвичайно актуальною темою в наукових публікаціях вчених. Так, вона знайшла своє відображення в працях С. Дем'яненка, М. Зубця, П. Лайко, В. Покотилової та інших.

Однак вивченню проблеми подолання спротиву створенню та впровадженню інновацій за допомогою сільськогосподарської дорадчої діяльності приділено ще недостатньо уваги.

Мета дослідження. Висвітлити проблему спротиву створенню та впровадженню інновацій в аграрному секторі економіки та окреслити напрями її вирішення за допомогою діяльності служб системи сільськогосподарського дорадництва України.

Методика дослідження. Інформаційною базою дослідження були законодавчо-нормативні акти з питань сільськогосподарського дорадництва та теоретичні напрацювання вітчизняних і зарубіжних науковців.

Результати досліджень та їх обговорення. Самі по собі інновації не є самоціллю в діяльності організацій. Вони представляють певний інструментарій для виживання та покращення діяльності в умовах оточення, що постійно змінюється. В будь-якій організації можна спостерігати дві зустрічні за змістом тенденції, що відносяться до інноваційної

діяльності: - з однієї сторони, потяг до змін та інновацій; - з іншої сторони потреба в стабільності, стійкості, довіри до традицій.

Як окремі особи, так і організації характеризуються природним намаганням фіксувати накопичений ними досвід в стандартизованих схемах мислення та діяльності. Ці апробовані знання та досвід, а також стандартні способи дій та сценаріїв поведінки, можуть слугувати перешкодами постановці нових питань та пошуку нових відповідей, а також активному залученню до нових видів діяльності.

Люди опираються змінам по трьом основним причинам:

- а) невизначеність;
- б) відчуття втрат;
- в) впевненість, що зміни ні до чого доброго не призведуть [3].

Діяльність сільськогосподарських дорадчих служб спрямована на задоволення потреб сільськогосподарських товаровиробників та сільського населення на задоволення їх потреб у підвищенні рівня знань та покращенні навичок прибуткового ведення господарства.

Досягається ця мета за допомогою застосування трьох основних груп методів: методів масового розповсюдження інформації; групового навчання та консультування, індивідуальних методів роботи [2]. Використання усіх існуючих методів зводиться до двох взаємопов'язаних напрямів: навчання та консультування клієнтів. Консультування в сільськогосподарському дорадництві є основним способом передачі інформації від дорадника до клієнта. Однак, майже завжди, перед дорадником стоїть завдання не лише просто передати корисну інформацію клієнту, збільшивши його знання, але й навчити його та допомогти правильно використати дану інформацію в своїй діяльності, покращити навички у майбутньому реагуванні на потенційні проблеми.

Будь-яке передавання інформації клієнту може бути поштовхом до здійснення ним діяльності по створенню чи впровадженню інновацій, оскільки інформація, що отримується ним, як максимум, є новітньою для клієнта і, як мінімум, інформація подається під новим, практичним для нього кутом зору щодо її можливого використання.

Для успішного здійснення інноваційної діяльності необхідне навчання клієнтів, оскільки навчання та інноваційна діяльність тісним чином взаємопов'язані. Навчання має на меті не лише збагачення клієнта знаннями щодо методів і способів господарювання, але й зміну його підходів до власної діяльності, зміни бачення та психології ведення бізнесу.

Проведені науковцями соціологічні дослідження дозволяють зробити висновок про те, що сільськогосподарських товаровиробників, власне клієнтів сільськогосподарських дорадчих служб, за ступенем сприйняття інновацій можна віднести до однієї з п'яти основних груп: «новатори», «ранні впроваджувачі», «рання більшість», «пізня більшість», «ті, що відстають» [2]. Кожна група має свої характерні особливості щодо ставлення до інновацій – від абсолютно оптимістичного («новатори») до вкрай песимістичного («ті, що відстають»). Отримані результати досліджень свідчать про те, що більшість клієнтів в цілому позитивно налаштовані до створення та впровадження інновацій, однак потребують певного зовнішнього поштовху для практичної реалізації такого налаштування. Цей поштовх може бути викликаний бажанням удосконалення та покращення діяльності, розумінням необхідності змін або їх невідворотності. Так навіть представники групи «ті, що відстають» негативно ставлячись до інновацій все ж, в кінцевому випадку, розуміють їх невідворотність, необхідність створення та впровадження в існуючому висококонкурентному середовищі, загрозами зменшення прибутків, згорання або ліквідації власного бізнесу.

Дорадники працюють з представниками усіх груп, але використовують різні комунікаційні підходи, методи та способи консультування та навчання. в залежності від поставленої мети та приналежності клієнта до тієї чи іншої групи сприйняття інновацій.

Так, якщо дораднику необхідно швидко поширити інформацію про винахід чи нову технологію, то ця мета досягається через роботу з «новаторами» та «та ранніми впроваджувачами» з використанням масових методів розповсюдження інформації. Якщо ж технологія відома і апробована, однак впроваджується повільно використовуватимуться групі

та індивідуальні методи роботи з іншими групами клієнтів. Найбільш ефективними серед групових методів у подоланні спротиву інноваціям є виставкова діяльність, Дні поля та демонстраційні покази [6]. Максимально позитивні результати можна очікувати лише за умови комплексного застосування усіх методів роботи дорадчих служб. Спротив інноваціям, як зазначалося вище, спостерігається не лише серед керівників та власників аграрних формувань, але й на рівні будь-якої організації в цілому. В межах конкретної організації інструментами управління спротиву інноваціям є: ретельна підготовка до змін; залучення до змін працівників, тобто стимулювання їх активності; формування позитивних установок щодо змін; навчання та підвищення кваліфікації працівників; проведення робіт по психологічній змобілізованості; інтенсивна, ціленаправлена міжособистісна комунікація тощо.

Недостатнім, на нашу думку, є навчання управлінню спротиву інноваціям лише керівників. Існує об'єктивна необхідність систематичного навчання та консультування головних спеціалістів та інших працівників агроформувань з метою підвищення їх кваліфікації [5].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Спротив створенню та впровадженню інновацій властивий будь-якій сфері господарської діяльності. Він носить як об'єктивний, так і суб'єктивний характер. Подолання соціально-психологічної складової спротиву інноваціям можливе за допомогою діяльності служб системи сільськогосподарського дорадництва шляхом розповсюдження інформації, навчання та консультування сільськогосподарських товаровиробників та сільського населення.

Разом з тим, існують і інші аспекти досліджуваної проблеми спротиву інноваціям в аграрному секторі економіки. Вивчення, зокрема, потребує економічна її складова.

Література

1. Кабанець В.М. Дорадництво – інтеграція науки, навчання і виробництва [Текст] /В.М. Кабанець, В.М. Барліт //„Аграрний форум. – 2006”?. – 2006. - №9. – С. 52.
2. Кальна-Дубінюк Т.П. Сільськогосподарське дорадництво України: особливості становлення та перспективи розвитку / Т.П. Кальна-Дубінюк, Л.Х. Рибак, В.В. Самсонова //Інформаційний вісник стану та перспектив розвитку дорадництва в Україні, К.: Аграрна освіта, 2009. 47 с.
3. Колонтай М.М. Инновационный менеджмент [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.hr-portal.ru/>
4. Кравченко Т.А. Формування механізмів державного регулювання сільськогосподарського дорадництва [Текст] / Т.А. Кравченко //Держава та регіони. Сер. Державне управління. – 2008. - №3. – С. 108-111.
5. Сидоренко О. Дорадництво – ефективний інструмент упровадження державної аграрної політики [Текст] /О. Сидоренко //Пропозиція. – 2009. - №1. – С. 20-21.
6. Шмідт Р. Сільськогосподарське дорадництво в Україні: процес становлення і перспективи розвитку /Р. Шмідт //Посібник для сільськогосподарських дорадників. – Старе поле, 2005. – С. 11-42.
7. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.dorada.org.ua>

Summary

Problems of barriers of innovation's extension in the agrarian sector of economics and methods of their overcoming with the help of Agricultural Extension Service are issued.

Keywords: Agricultural Extension Service, innovations in agrarian sector, innovation's barriers, methods of consulting.